

KISGRAFIKA

45. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519. E-mail: kisgrafika@freemail.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Oriol Divi: a négy évszak. Tusrajz, P1

T A R T A L O M

Palásthy Lajos: Hölgykoszorú

Palásthy - Zenei József: Salamon Árpád kiállítása

Kőhegyi Gyula: Varga Péter: „Írás, kép, könyv”

Király Zoltán: Érdekességek Fery Antal alkotóműhelyéből

Olvasói levelek: Egervölgyi Dezső és Rácz Győző levele

HÍREK LAPSZEMLE KÖNYVESPOLC PÁLYÁZATOK

2006/4

KÉSZÜLT A NEMZETI CIVIL ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL

**HÖLGYSZORÚ
KOPASZ MÁRTA, LÁSZLÓ ANNA
ÉS R. PAP PIROSKA
JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA**

2006 október 8-án Szegeden a Somogyi Könyvtár folyóirat-olvasótermében nagyszabású kiállítás nyílt meg a fent említett művésznők alkotásaiból. A könyvtár már számtalanszor adta tanújelét, hogy nagyra becsüli a grafikai művészetet és ezért sok lehetőséget biztosít a művészek bemutatkozására. A KBK szegedi csoportja és a könyvtár közötti szoros együttműködés szép példája ez a kiállítás is.

A kiállítást *Tandi Lajos* nyitotta meg. Beszédében elmondta, hogy azt hitte, egy kiállítás megnyitójára jött, és kiderült, hogy egy szeretetünnepre érkezett. A továbbiakban a megnyitó beszédből idézünk:

...ég közben
alkonyatban
szép pillangót fogok ottan,
ujjamon lesz
aranypora,
aranypora,
le nem mosom róla
soha!

Néhány szó, arról a három alkotóról akinek a műveit láthatjuk. Három generáció, nagyon is kapcsolódnak egymáshoz. **Kopasz Márta**, akit Kass János elnevezett a szegedi képzőművészet nagyasszonyának, összekötő kapocs Szeged képzőművészetében a Buday György által és Vadász Endre által képviselt, 1930-as években kialakult nagyon jelentős Európai színvonalú grafika és a ma között. Nemcsak azért, mert egy egyetem grafikai lektora, ezért nagyon sokat tett, nemcsak azért, mert megalakította a Tömörkény Gimnázium Művészeti Szakközépiskolájában a grafikai szakot, aminek első évfolyamában éppen tanulója volt László Anna is. Nemcsak azért, mert a Kisgrafika Barátok Körét Szegeden ő hozta létre a Bartók Béla Művelődési Központban, de valahogy egy igazodási pont is. Márta nénivel beszélni, Márta néni műveit látni vagy vele találkozni, az mindig valami értékes találkozás.

*Kopasz Márta
linómetszetei, X3*

A kiteljesedés Márta néninél először egy fekete-fehér világ a 60-as években. Egy olyan Szegedhez hűséges világ, hogy az ő metszeteinek minden motívuma Szegedhez kötődik. Összekapcsolta a szegedi architektúrális motívumokat azzal a szellemiséggel, amely Szegeden megjelenik. A lapokon megtalálható a Dóm, a klinikasor, a Szent-György szobor és sorolhatnám, de mind mellett ott vannak azok a figurák, akár a múzsák, akár az egyetemnek a jelképe, amelyek azt a szellemi életet, amely Szegedhez kötődik, azt jelképezi, szimbolizálja. Ő ezt nagy szeretettel és odaadással képviselte és nagyon sok ex librisen ezek a motívumok, a Hősök Kapujának motívuma és sorolhatnám, mind-mind megjelenik.

Aztán hogyha korban tovább megyünk, **Papp Piroška**-ról, hogy mondjak néhány szót, akit én nagyon szeretek, és azt hiszem, hogy ismerek is. Rengeteg képét láttam és valami olyan belső derűvel, olyan őszinte tisztsággal, olyan művészi alázattal készíti ezeket a képeket, ami példamutató. Ő iskolázott művész, bár a diplomát nem tudta megszerezni, olyan körülmények voltak a 40-es évek végén, amikor neki abba kellett hagynia a főiskolát. De aztán, hogy milyen a művészet, nem hagyja az embert nyugodni, 30 évig nem dolgozott; és utána egyszerre kirobban az emberből az elfojtott indulat és érzés és gondolat...

És hát **László Anna**-val, akivel mi találkoztunk, együtt jártunk néhány évig a főiskolára, róla is nagyon sok mindent tudok mondani. Egyrészt hozta magával a Tömörkényből azt a biztos rajzi tudást, (mert a Tömörkény nem engedte ki a falain

kívül, akinek nem volt biztos rajztudása), namost, ő Winkler és Fischer mellett megtanulta azt, hogy hogyan kell ezt a tudást átváltani, hogy önmagát tudja kifejezni.

De egy nagyon lírai önarckép az ő összes műve. Azt is mondhatnám, hogy lírai képregény, ha egymás mellé rakjuk a képeit. Gyönyörű virágok, gyönyörű portrék, olyan Juhász Gyula portré van, meg Radnóti, hogy csuda... nagyon szép rézkarc. És az utóbbi időben pedig tessék megnézni ezeket a zománcképeket, hogy minden ami felgyülemlett benne, most egyszerre jelenik meg egy ilyen visszafogott színvilágban zománcon: egy más minőségben, egy más műfajban, de őrzí ugyanazt a lelkületet, ugyanazt a tehetséget, ugyanazt a képességet, amit eddigi 35 éves pályafutásán megtett.

A szegedi képzőművészet elmúlt évtizedeinek, egészen mostanáig nagyon fontos, nagyon színes, gazdagító életpályái ezek, amelyek mindannyiunk számára rengeteg élményt nyújthatnak. Tessék megnézni ezeket a képeket; és ne csak úgy, mint a fecske szokta (mint Móra mondta, hogy „fecskeként megkóstolni a Tiszát”). Egy kicsit tessék odaállni elé és annyi mindent fognak mondani ezek a grafikák... fejezte be beszédét Tandi Lajos.

A kiállító művészek ars poetikája:

Kopasz Márta: „Műveimmel életem valamely komoly, benső élményét igyekeztem kifejezésre juttatni azzal a szándékkal, hogy üzenethordozóként, formai szépségeik által szellemi értékeket vigyenek a jelen és a jövő századok embereihez.”

László Anna: „Fiatalon a világot akartam megváltani, most már lelkem békéjét, a harmóniát keresem. Ami fontos nekem: a család, a rajzolás, a versek szeretete tükröződik munkáimon, és folytatódik tovább fiaim életében, pályájukon s ez nem kevés.”

R. Pap Piroska: „Öröm átadni a látványban rejlő szépet vagy látvánnyá tenni egy gondolat szépségét. Ezért nyúltam ecsethez, mert az egyetlen dolog amit meg kell osztani az az öröm érzése. Meglehetősen zárt világomban élhettem azzal a jogommal, hogy szabadon válogathattam eszköztáramban.”

Palásthy L

László Anna rézkarca, C3

SALAMON ÁRPÁD KIÁLLÍTÁSA

Alig vagyunk túl a „Hölgykoszorú” kiállításon, Szegeden máris egy újabb kiállításban gyönyörködhetnek az érdeklődők és a Somogyi Könyvtár folyóirat olvasói. 2006 november 3.-án Salamon Árpád grafikáiból nyílt tárlat.

Salamon Árpád festő és grafikusművészről tudni kell, hogy 1930 szeptember 7.-én Szabadkán született, melyet már akkor is Suboticának hívtak, mert Jugoszláviában volt. Ott is végezte iskoláit, de magyar nyelven. Tanítóképzői oklevelet kapott. Ezután a szlovéniai részekben, Hodoson, Lendván, Murszombatban tanított. Majd a ljubljani Pedagógiai Akadémiára iratkozott be, a képzőművészeti és politechnikai szakra. Ezt 1954-ben fejezte be. Először Lendván tanított, 1961-ig. Agilis ember lévén, nemcsak a diákokkal foglalkozott, de tanártársainak, a murántúli iskola tanítóinak, tanárainak is szervezett szakköröket. Tanított Velenyében, majd nyugdíjazása óta Slovenské Konjicében él. Itt van műterme, de továbbra is a velenyei grafikai műhely vezetője. Munkássága nem volt eredménytelen: több tanítványa tanult tovább a ljubljani Képzőművészeti Főiskolán. Különösen nyugdíjazása óta nagyon sok kisgrafikát, ex librist, alkalmi grafikát készít. Munkáival több díjat is nyert, Magyarországon sem ez az első kiállítása. 2005-ben a KBK szegedi Országos Találkozója alkalmával kiírt pályázaton is szerepelt, és a Találkozón személyesen is részt vett feleségével együtt.

A kiállítás megnyitó beszédét Palásthy Lajos tartotta, aki kiemelte, hogy a kiállítás megrendezéséért azért is illeti köszönet a Somogyi Könyvtár vezetőségét, mert nemcsak

László Anna rézkarca, C3

5.11.2006
X3-3/39

5.11.2006
X3-3/39

Salamon Árpád linómetszetei, X3

*Salamon Árpád
linómetszete, X3*

hazai de határon túli magyarul beszélő grafikus is bemutatkozhatott. Szegeden most először volt látható grafikai munkáinak ilyen felvonultatása. Neve nálunk az utóbbi 10-15 évben lett ismertté, előzőleg, nyilván a határok, az elzártság miatt erre nem volt lehetőség. A kiállított anyagból látható, hogy grafikáit elsősorban linómetszéssel készíti. A linómetszés hagyományos technika, a fametszettel van szoros rokonságban, és mint ilyen, nagy múltra és kiváló művelőkre tekinthet vissza. A metszőnek nemcsak látnia kell témáját, nemcsak művészi érzékkel kell rendelkeznie, hogy felismerje a szépet, de nagy technikai tudásra is szüksége van, hogy úgy tudja megvalósítani alkotását, hogy a nézőben hasonló érzések, hasonló benyomások keletkezzenek, mint a művész lelkében. Anélkül, hogy lebecsülnénk a jelenleg erősen terjedőben lévő számítógépes grafikai tervezés jelentőségét, meg kell állapítani, hogy ahhoz csak látásmód, és a technika kezelésének ismerete szükséges, a kézügyesség, mely a metszőtechnikák alkalmazásának elengedhetetlen feltétele, ott már nem játszik szerepet.

Mivel e jelen kiállítás megszervezésében a szegedi Kisgrafika Barátok Körének is tevékeny szerepe van, ezért sokan tudják, hogy a kisgrafika, az ex libris gyűjtésnek jelentős tábora van, mely hosszú múltra tekinthet vissza. A grafika, a művészet, mint az egyik linómetszeten látható, híd az egyes emberek között. Híd az egymástól távollévő kultúrák között. Híd a más nyelvet beszélők között. Híd az országok között. Híd a nemzetek között.

Hogy Salamon Árpád alkotásai e híd szerepét jól töltik be, annak bizonyossága az a sok nemzetközi elismerés, mellyel tevékenységét szerte a világban elismerték már eddig is. Különös jelentőség van annak, hogy a távolkeleten, Kínában és Japánban, ahol a metszésteknikának nagy hagyománya és nagy kedveltsége van, szintén elismerték e téren művészi munkásságát. Ebben annak is szerepe van, hogy szívesen készít több dúcra nyomott színes lapokat.

Grafikaiban az egyszerű formák alkalmazására törekszik, de szeret kísérletezni is. Témáit a mindennapi életből meríti.

A kiállítás megnyitásán Kiss Julianna művészeti iskolás kulturált énekszólóját követően dr. Zenei József tagtársunk Otan Zsupancsics szlovén költő versét mondta el Weörös Sándor fordításában, majd a vendégek nagy meglepetésére szlovén nyelven is.

Végül a művész is szólt a kiállítás megnyitójának közönségéhez. Megköszönte, hogy e szép környezetben rendezhet kiállítást. Taps fogadta annak bejelentését, hogy a kiállított mintegy 70 linómetszetét a Somogyi Könyvtárnak adományozza. A megnyitót követően a megjelentek a művész társaságában közösen tekintették meg a kiállítást.

Palásthy Lajos, Zenei József

VARGA PÉTER: ÍRÁS, KÉP, KÖNYV

Budapesten az Artotéka kiállítóteremben 2006. nov. 16-án nyílt meg Varga Péter kiállítása a fenti címmel. A kiállítást Köhegyi Gyula nyitotta meg, aki bevezetőjében elmondta, hogy a művészt már régóta ismeri. Ugyanabban a zuglói iskolában tanítottak rajzot. Aztán sokáig nem tudtak egymásról. Majd jóval később hírt vett, hogy Péter az Illatos úti Kézműipari Szakközépiskolában igazgató helyettes.

Hozzá tartozik a művészeti oktatás irányítása. Ő szervezte meg a grafikai szak beindítását; létrehozták a grafikai műhelyt. Megszervezték az érettségi utáni 13., 14. évi továbbképzést.

A Kézműipari Szakközépiskolának már 4 alkalommal volt kiállítása a Pataky Galériában. Tanárok és növendékek együtt szerepeltek munkáikkal. A grafikai osztály két tanárának kiállítása után most Varga Péter hozta munkáit ide az Artotékába.

Varga Péter 1944-ben született Budapesten. 1968-ban végezte a Szegedi Tanárképző Főiskola matematika-rajz szakát, ahol Fischer Ernő festőművész volt a tanára. 1971 óta a Képzőművészeti Szakközépiskolában tanít. 2000-ben az Iparművészeti Egyetem rajz-vizuális kommunikációs szakát végezte el, valamint a Képzőművészeti Egyetem akkreditált elektro-grafika szakot.

Ami a kiállításon rögtön szembetűnik a kis méret, olyan könyv nagyságúak. Stílusban is kapcsolatban hozhatók a könyvvel. Többségük tollrajz után készült szitanyomat. Van, ahol a szita kombinálva van számítógépes eljárással is.

Kmetty János mondta annakidején: „Nem kell másképp csinálni, csak egyszerű ipari örömmel.” Mit akart ezzel Kmetty mondani? Azt, hogy a rajzolás, festés öröm.

A lélektelen anyag általunk szellemi erővel töltődik meg, hogy képes legyen a gondolatok artikulációjára. Ilyen hitelességre törekszik Varga Péter is. Nem foglalkozik formai újításokkal. Élményközlő párbeszédet kezd a nézővel. A saját örömet szeretné szétszítani köztünk. A művész-tanárokra ez a magatartás jellemző, átadni a tudást. Saját idejüket megosztják művészetük és a tanítás között.

A kiállított munkák 3 csoportra oszthatók:

1. Városképek és fák
2. Figurális munkák
3. Ex librisek

Ezen kívül a Szent Ferenc könyv és az Írás gömb.

A városképek nem akarnak többet, mint hangulatot és élményt közvetíteni, megörökíteni műemlékeket.

A selmecbányai utcarészleten Péter nagyszüleinek a háza látható. Ezt a részt a városban KLOPACSKÁ-nak hívták, a szó a bányászkalapácsra utal. Hasonlóképpen megörökítette a Soproni tűztornyot, a Jánoshegyi kilátót és a románkori építészet szép kis emlékét az egregyi templomot. Ezek szitanyomással előállított tollrajzok.

Külön említést érdemelnek a fák.

A fákat ábrázoló lapjai megszemélyesített karakterek. Magányosak, egyedül állnak mint egy őrszem.

A figurális munkák közül három in memoriam lap látható. Kiemelhető a tragikusan meghalt, tanár kolléga, Kondé László grafikusművész emlékére készült lap. Egy sudár ifjút ábrázol, aki még élni szeretett volna.

A 100 éve született, két évfordulós lapnál Mata János és Dallos Hanna egy-egy grafikáját használta fel számítógéppel szerkesztve.

Varga Péter izléssel válogatja meg a grafikákhoz a papír színét, csak úgy mint az alányomatott tónus színét. Ezzel is variációkat hoz létre.

Az ex librisek, külön említést érdemelnek.

Megjelenik a betű a kép részeként. A jó ex librisen a betű a rajz kompozíciós eleme, nem pedig utólag rávitt szöveg. A jó ex libris emblematisz tömörségű. Megemlíthető a fénykép alapján számítógéppel készült önarckép ex libris, ötletes. Jól megoldott Mándy Dávid nevére készített lap, amelyen a Magányos fa című szitát kicsinyítette vissza számítógéppel, a szürke és a narancsos szín szépen harmonizál együtt.

Szép még a Gabi nevű katáng virágos lap, valamint a kör formába komponált, celluloidra nyomtatott, angyalos ex libris. Szerepelt a KBK egyesület több országos kiállításán.

Egy könyv-címlap tervén a japán fametszetekből ismert dekoratív növényi ábrázolást látunk vonallal megjelenítve, előtérben két kismadár sziluettjével.

Hasonlóan látszik a japán elegancia a „Virágvasárnap” című lapon. A nagy levegős térben kicsike pont a számárháton ülő Krisztus alakja.

Varga Péter tusrajza, P1

*Dicsérjen, ki szerelmedést Béketűrő,
valamikor betegség, vagy háború jó,
Boldog aki megbocsát,
Tőled nyer majd koronát
Könyörülő.*

Ez a versszak Assisi Szent Ferenc: Naptestvér Éneke kötetéből való, s a 10 versszakból álló, kézzelfrott szöveghez 10 rajzot készített Varga Péter. Így ez a könyv könyvművészeti ritkaság, mert egyedi. Érdemes belelapozni.

A tanítványokkal közös munka az *Írás gömb*.

Az írás több ezer éves, megegyezéscen alapuló jel, egyszerre elvont és érthető. Ahhoz, hogy értsük jelentését, meg kell tanulni. Aki nem ismeri az ABC-t, nem érti azt. Az írás önmagában esztétikum. A gömb a legteljesebb forma, nincs eleje és nincs vége. Kozmikus forma mint az égtestek. Az igazi nagy gondolatok végtelenek mint a gömb.

Egy Picasso idézet zárta a megnyitót:

„Silány erkölcsű korunkban az a legfontosabb, hogy lelkesedést ébresszünk. Vajon hányan olvasták el tényleg a Homéroszt? És mégis róla beszél az egész világ. Így született meg a Homérosz legenda. És egy ilyen legenda értékes ösztönzést jelenthet. Nekünk, s kívált az ifjúságnak lelkesedésre van szükségünk.

Kőhegyi Gyula

ÉRDEKESSÉGEK FERY ANTAL ALKOTÓMŰHELYÉBŐL

Amint a KISGRAFIKA 2006/2. számának *Könyvespolc* rovatában olvashattuk Arató Antal írásából, Fery Veronika szerkesztésében és a Borsod-Abaúj- Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság kiadásában 2005 végén megjelent a magyar ex libris művészet egyik legkiemelkedőbb mestere, *”Fery Antal élete, munkássága, alkotásainak jegyzéke”* című, 173 oldalas nagyszerű kiadvány. Az áldozatos munkával revideált egykötetes alkotásjegyzék nagy hiányt pótol, hiszen a gyűjtők és a kutatók számára nélkülözhetetlen forrásmunkáról van szó, amelynek a bevezetőjében Dr. Soós Imre a művész egész életét és munkásságát is bemutatja.

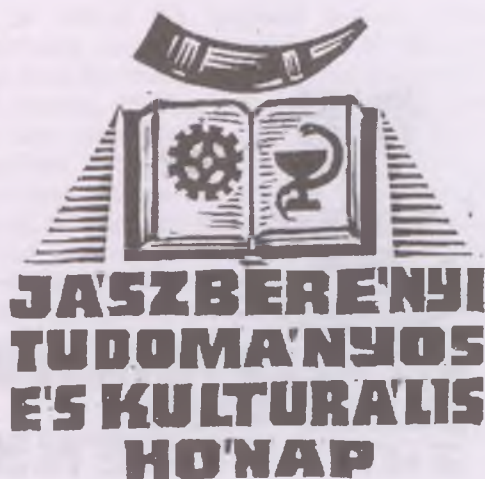
**SZEKELY MIHALY
ZENEI NAPOK
JÁSZBERÉNY**

Fery Antal fametszete, X2

A kisgrafikák gyűjtője, de még a szakember is úgy gondolhatja, hogy ha kezében tartja egy grafikusművész alkotásainak a jegyzékét, abban minden mű szerepel, ami kikerült az alkotó kezei közül. Annál inkább így lehet ez akkor, amikor maga a művész is regisztrálja ahogyan egész életében Fery Antal is tette az elkészült grafikákat. Ám a következetességet és a folyamatosságot sok minden megzavarhatja, külső tényezők éppúgy, mint személyes, belső okok, különösen egy olyan termékeny és hosszú életút folyamán, mint amilyen a 86 évet megélt Fery Antalé. Így fordulhat elő, hogy a művész halála után fel- felbukkannak régi gyűjtők hagyatékában, vagy különféle mai ex libris gyűjteményekben is olyan művek, amelyeket hiába keresünk a különben nagy gondossággal készült alkotásjegyzékekben. E munkák között vannak befejezett, elkészült ex librisek és alkalmi grafikák, de akadnak olyanok, amelyekkel talán a művész nem volt elégedett és eldobta, vagy újat készített helyettük; lehetnek olyanok, amelyek nem készültek el teljesen és befejezetlenek maradtak; ám néhány, vagy akár sok példányban, mégis kikerültek a műhelyből. A magam gyakorlatában is előfordult, hogy az általam Fery Antaltól megrendelt nevemre szóló ex librist 1986-ban elkészítette, el is juttatta címemre, de műveinek a sorába elfelejtette bejegyezni, ezért opusz-száma sem volt. Ez akkor derült ki, amikor 1995-ben, Fery mester halála után Dr. Soós Imre már szerkesztette a régi alkotásjegyzék utolsó, IV.-ik füzetét, ezért

a hét évvel korábban készült ex librist a művész legutolsó műve után kellett a *Kiegészítés*-ben 2082-es számmal regisztrálni. Csak most, az új alkotásjegyzékben került vissza a megfelelő helyre, az 1986-os évbe, de már csak 1817/a alszám alatt.

E fent említett hasonló esetekben az ilyen műveket hiába keressük az alkotásjegyzékben. Ekkor következhet a vérbeli gyűjtő számára az élvezetes, sőt izgalmas nyomozás, hogy a talált műről valamilyen adatot, vagy információt szerezzen. Az alábbiakban néhány hasonló Fery műről számolok be, amelyeket több mint két évtizedes gyűjtői pályám alatt sikerült tisztáznom, mivel úgy vélem, hogy hasonló munkák feltehetően mások gyűjteményeiben is felbukkanhatnak.

Fery Antal fametszete, X2

Többször előfordul Fery Antal életművében, hogy ugyanaz a grafika hosszabb-rövidebb idő után másodszor is megjelenik művei sorában, vagy változatlanul, vagy egészen kis változtatással, de módosított, vagy új szöveggel. Pl. a Jászberényi Járási Könyvtár 1971-ben ex librist rendelt a művésztől, amely el is készült. Nyitott könyvet ábrázol ex libris felirattal, rajta keresztben Lehel kürtjével, fölötté pedig nyitott szárnyú, csőrében olajágot tartó stilizált galambbal. Tizenhárom évvel később, 1983 végén a Jászberényi Városi Könyvtár kért újévi lapot Fery Antaltól. Talán a gyorsaság kedvéért, vagy mivel már nem volt rá kapacitása, a művész a régi, 1971-es dúcra egyszerűen átmetszette a „Járási” szót „Városi”-ra. A megrendelő a változatlan grafikájú, de „Városi Könyvtár Jászberény” szöveggel küldte szét a lapot baráti körének és klienseinek, rányomatott **BUÉK 1985** felirattal, amely természetesen nem kapott új opusz-számot a művésztől.

Ugyanígy készült például az összevont, Jászberényi Városi Járási Könyvtár 1982. évi újévi lapja is, amely az 1972-ben metszett op. 797. számú, „In memoriam Székely Mihály” feliratú alkalmi grafikának csak egy részletét vette át (Lehel kürtje fölött álló díszes, stilizált madár), kiegészítve a **BUÉK - 1982** szedett szöveggel; hátlapjára pedig rányomatatták a gyermekkönyvtár, a felnőtt részleg és a zenei részleg nyitvatartási rendjét. Ezt 1982 elején valószínűleg szórólapként is használták. Ennek sincs önálló azonosító száma.

- Galambos Ferenc részére 1962-ben Op. 278. számmal készített ex librist a művész, amelyen az iniciálé-szerű nagy **G** betű belső terében a csőrében olajfaágot tartó galamb áll. A következő évben (feltételezésem szerint) a művész megbízást kapott, hogy készítse el az 1963. évi Ünnepi Könyvhét ex librisét, szórólapnak. A képmezőn „Ex libris” feliratú nyitott könyvön ugyanaz a galamb áll, amelyet Galambos Ferenc ex librisére metszett, de halványoszürke háttérrel, és bal felől ezzel a szöveggel: **1963 ÜNNEPI KÖNYVHÉT**, alul **FA** monogrammal vagy mesterjeggyel. Mérete: 75x49 mm. Kliséről a Terv nyomda nyomtatta, bizonyára nagy példányszámban.

- Az ismert exlibris-gyűjtő állatorvos, Dr. Kertész Dénes 1972-ben Iván nevű családtagja részére rendelt Fery Antaltól *In memoriam Váci Mihály 1925-1970* szöveggel és Váci-portréval ex librist. Az Op. 819. számú kétszínnyomású, (tehát két dúcra nyomott) lap el is készült, amelyen színes, gyászdrapériával keretezett, balról jobbra tekintő arckép látható. Nem tudható, hogy a megrendelőnek vagy a művésznek nem tetszett-e a felhasznált Váci portré, mert egy jobbról balra néző ismertebb Váci portréval készült el újra az immár végleges lap, ugyanazzal a színes drapériás kerettel. Ez terjedt el a gyűjtők körében. Hogy az első változat hány példányban létezhet, valószínűleg ma már kideríthetetlen.

- Az 1976-ban Lisszabonban megrendezésre került tizenhatodik Nemzetközi Ex libris Kongresszusra már az előző évben, 1975-ben kezdték megrendelni a gyűjtők alkalmi ex libriseiket. Erre az alkalomra készült Dr. Gombos László részére az Op. 1095. számú ex libris, amely eredetileg régi portugál vitorlás gályát ábrázolt, körfelirattal: **XVI. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS LISZABON '76**. Ex libris Dr. Gombos László. Tóni bácsi valószínűleg észrevéve a metszési hibát (Lisszabon!), nem fejezte be a dúcot: a gályának, különösen a hátsó vége felé, már csak körvonalai vannak, az ablakai és egyéb részletei sincsenek kimetszve. Helyette más ex librist metszett ugyanazon 1095-ös opusz-számmal jelölve, két színnyomással, más képpel, de helyes szöveggel: **XVI. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS LISZABON. EX LIBRIS DR. GOMBOS LÁSZLÓ**. A szöveg fölött, sugárzó napkorongban a kongresszus jelmondata olvasható: *Sol lucet omnibus*. Maga a megrendelő, Dr. Gombos László említette, hogy ő elkérte Tóni bácsitól az első, hibásan metszett dúcot, és készíttetett róla nyomatokat. Szokása szerint egy-egy versidézetet vagy híres mondást ír a saját lapjaira, e hibás lisszaboni lap alatt pl. József Attila idézet olvasható kézírással: „Világosítsd föl gyermeked:

A haramiák emberek;...

... Talán dűnnyögi egy új mesét,
fasiszta kommunizmusét...”

Így tehát a végleges, két színnyomatú, 1095. számú lap mellett létezik ugyanazzal a számmal a másik, hibás és félkész Gombos-lap. Gyűjteményemben is több példány van, ami azt jelzi, hogy talán nagyobb számban készülhettek róla másolatok, ezért cserénél előfordulhatnak.

- Rejtély a művész alkotásjegyzékében az opusz 1137. számú, 1976-ban készült ex librisnek egy változata. A lap a háttérben hegyvonulatot és fenyőfát ábrázol, amely alatt személygépkocsi áll, előtte pedig fényképező nőalak látható „**EX LIBRIS TUZÁNÉ NÉMETH ICA**” felirattal. Így szerepel az alkotásjegyzékben is. Egy másik példányon

azonban, amely kétségtelenül ugyanarról a dúcról készült, a kép alatti név **KARCZAGI ÉVA**. Feltételezésem szerint ezen a lapon Fery Antal tévesztette el a nevet, majd miután rájött a tévedésre, átmetszette a helyes „TUZÁNÉ”-ra. Ezt látszik igazolni, hogy a művek jegyzékében négy számmal később az opusz 1141. számú ex libris készült Karczagi Éva nevére (csőrében stilizált tulipánt tartó díszes, folklorisztikusan ábrázolt galambbal.) Hogy létezik-e több téves nyomat az ex librisről, eddig nem derült ki.

- A Fery alkotásjegyzékben 1312/a számon szerepel az 1978-ban készített, de az 1979-ik évre tervezett „K.B.K. TAGSÁGI JEGY 1979”, amelyen klasszikus női portré, és csőrében ex libristartó, tenyérben ülő galamb látható. Ezeket általában évente mindig más, a K.B.K. Egyesületben működő grafikusművész készítette. Fery mester később is készített még, 1983 végén vagy 1984 elején egy két színnel nyomott tagsági jegyet a K.B.K. fennállásának 25-ik évfordulójára, ez azonban nem található meg az alkotásjegyzékben. Talán mert maga a művész nem tartotta önálló grafikai alkotásnak, hiszen az előző, 1979-es Tagsági jegy dúcáról nyomtatta át ugyanazt a tenyérben ülő galambot, a kép többi részét elhagyva, illetve a szöveget átmetszve „1959-1984. TAGSÁGI JEGY” re, a galamb a csőrében pedig a KBK emblémát tartja. Mindkét lapon szerepel a képmező alján a művész bevésett FA mesterjegye.

Fery Antal reklámgrafikusként is sokat dolgozott. Azokat a reklámgrafikáit, amelyek reális képeket, konkrét tárgyi kompozíciókat jelenítettek meg, fel is vette alkotásjegyzékébe. Ezeken kívül azonban sok kisebb szöveges reklámot, grafikai ötletet és úgynevezett „szignet”-et is tervezett, amelyeket nem tartott fontosnak nyilvántartásba venni. Ezeknek néhány változata vagy másolata azonban olykor mégis eljutott a gyűjtőkhöz, és felfelbukkannak a csere-börzéken is. Legismertebb ezek között az 1959-ben készült, és a Kisgrafika Barátok Körének emblémájaként máig használt, hatszögletű, galambos K.B.K. szignet.

Az általam ismert hasonló jellegű grafikák közül hadd említsem meg a következőket:

1. FILMFESTIVÁL 1959. Budapest. N.G.T.M. (Glóbusz körül fogaskerék, filmszalag)

2. PHILATELIA HUNGARICA (Glóbuszos körembléma)

3. Zempléni Múzeum Szerencs, esztétikus, kör alakú ZM szignet, amely néhány ex librisen is megjelenik.

4. SZÉKELY MIHÁLY ZENEI NAPOK, JÁSZBERÉNY. (Lanttal, Lehel kürtjével, 1972)

5. JÁSZBERÉNYI TUDOMÁNYOS ÉS KULTURÁLIS HÓNAP emblémája. (Szöveg fölött nyitott könyv és Lehel kürtje, 1972).

6. SÁROSPATAKI KÉPTÁR szignetje (1978).

- E regisztrálatlan, kevesek által ismert, talán nem művészi igényű, de frappáns kisgrafikákat Fery Antal nem jelölte meg mesterjeggyel, ám néha felbukkannak egy-egy ex librisen részletekben, vagy szöveggént. Ezért a kisgrafika-barátok és a gyűjtők ezeket nem is keresik, bár ha hozzájuk kerülnek, a mester iránti tiszteletből vagy megtartják, vagy tovább ajándékozzák.

- Feltételezhető, hogy a gondos gyűjtő, ha Fery Antal most megjelent, javított, teljes alkotásjegyzékével a kezében tüzetesen átvizsgálja vagy rendezzi exlibris-gyűjteményét, talál még hasonló érdekességeket, ritkaságokat a művész hatalmas életművében.

Király Zoltán

BUÉK - 1982

**Jászberényi Városi-
Járási Könyvtár**

Fery Antal fametszete, X2+T

Szoboszlai Mata János fametszete, X2

OLVASÓI LEVELEK KISGRAFIKÁK SZÉCHENYI ISTVÁNRA

A *KISGRAFIKA* c. folyóirat minden számában találkoztam **Fery Antal** grafikusművész számomra ismeretlen alkotásaival, ex libriseivel. Meghökkenő volt számomra a témán, a műfajon belül az a gondolatgazdag kifejezési forma, mely a művész jellemzője. Tekintettel arra, hogy szűkebb érdeklődési köröm Széchenyi Istvánhoz köt, elsősorban az arcképét, alkotása valamelyikét ábrázoló vagy valamilyen formában hozzá köthető grafikai lapokat gyűjtöm.

1941-ben Széchenyi 150. születési évét ünnepelte az ország. Érmek, bélyegek, könyvek sokasága jelent meg a jeles alkalomra. Fery Antal is kapott megbízást, mely munka komoly sikert hozott számára. A művek egy része megjelent képeslap sorozat formájában, a többi emlékkönyvek illusztrációjaként került a nyilvánosság elé.

A képeslap sorozat mellett három könyvet emelek ki, melyekben megtalálható a 31 db. fametszet, melyet a mester készített. A főváros által kiadott, Czákó Elemér írta emlékkönyvet veszem alapműnek, mert a 9. oldalon a Széchenyi szülőházát bemutató kép alatt felirat közli, hogy a metszeteket e könyv számára rendelte a kiadó a művésztől.

Van gyűjteményemben egy Széchenyiről készült mellkép, mely nem található az említett könyvekben, de a képeslap sorozat sem közli. Véleményem szerint az 1941-es emlékévi idején készült. A kép a Gasser-féle mellszobrot ábrázolja, melynek egy változata a képeslap sorozat 14. lapján megtalálható. Összevetve a két képet, valóban csak „másolat” az első, míg a második már magán viseli Fery Antal művészi jegyeinek jellemzőit és így igazán szerves része a sorozatnak.

A múlt század második felében is készített a művész Széchenyit ábrázoló ex librist Dr. Gombos László, Dr. Krier Rudolf, Gál Csanád és a Széchenyi Alap részére. Örömmre szolgált, hogy mást is foglalkoztat Széchenyi szellemisége: Torró Vilmost, Ürmös Pétert többször is, Takács Dezsőt, de most Fery Antal Széchenyihez kapcsolódó munkáit vettem számba, és bízom benne, hogy ezzel sikerült bővíteni a művész tevékenységével kapcsolatos ismereteket.

A fent említett könyvek adatai, melyek a grafikai munkákat tartalmazzák:

Czákó Elemér: Széchenyi a legnagyobb és leghívebb magyar. Budapest, 1941.

Bagoly Béla: Széchenyi. A Széchenyi év. Budapest, 1942.

Szentiványi Gábor: Széchenyi fáklyavilága. Budapest, 1942.

A képeslapok száma 16, de lehetősége volt a kiadónak arra (Országos Széchenyi Szövetség), hogy a kisebb, de összetartozó metszetekből többet helyezzen el egy lapon, és így még 5 kép bemutatása is lehetővé vált.

A Széchenyi ikonográfia a XIX. század végével zárul, melyet először 1942-ben Vayer Lajos, majd 1991-ben Rózsa György készített el tudományos igénnyel. Ezek a munkák festmények, nyomatok, rajzok, sokszorosított művek sorát foglalják magukba. Az elmúlt XX. század is sokszor igénybe vette, kihasználta a Széchenyi szellemiségéből lepárolt, érdekeinek megfelelően alakított ideológiai igazolást tevékenységeire, így sok ábrázolás született, mely hozzá tartozik a Széchenyi képhez még akkor is, ha művészi kvalitása megkérdőjelezhető az alkotásnak.

Úgy gondolom, ez a feldolgozás lehetne a kezdete Széchenyihez köthető ex librisek, alkalmi grafikai alkotások katalógizálásának, mely szerves részét képezheti majd a nagy XX. századi ikonográfiai feldolgozásnak.

Ehhez a munkához kérem a KBK támogatását és segítségét.

Egervölgyi Dezső

SZÉCEDI PANTHÉON

László Anna rézkarca, C3

Pam Rueter fametszete, X2

HÁROM PUTNOKI VONATKOZÁSÚ KISGRAFIKA FERY ANTALTÓL.

Már évtizedek óta foglalkozom városunk, Putnok és a magyarországi Gömör helytörténetével. Amikor pár éve egy árverésen eladásra kínáltak egy Fery kisgrafikát, nevezetesen levélzáró bélyeget négyes tömbben, ami 1944-ben készült a putnoki Tóth Ede centenárium-ra, nem haboztam hanem megszereztem a levélzárókat. A tétel kétszer 4 db. grafika, egyik fogazva, a másik fogazatlanul.

A bélyegkép mérete 40x28 mm, a kisívek mérete 116x85 mm. A bélyegkép két szín nyomással készült: a keret alapszíne zöld, míg a színműíró ábrázoló betét barna.

Tóth Ede népszínműíró 1844 október 14-én született Putnokon, egy szabómester fiaként. Apja kereskedőt szeretett volna belőle nevelni, de ő tanulni akart, hogy később irodalommal vagy színészettel foglalkozhasson. Sárospatakra sikeresen bejutott de onnan nagy elhatározással színésznek állt. A nélkülözés évei következtek amellett, hogy közben népdalokat és színdarabokat is írt. A siker 1874-ben következett be, amikor a „Falu rossza” népszínművével megnyeri a Nemzeti Színház pályázatát és a kitűzött 100 aranyat. A színdarabot a közönség is elfogadta és a szegény komédiásból ünnepest szerző lett. Egy év múlva a „Tolonc” című művével ismét pályadíjat nyert. A siker sajnos későn jött, 1876 február 26-án a tüdőbaj elvitte.

Putnok mindmáig büszkén emlékszik szülőföldre és mindig is ápolta a Tóth Ede kultuszt. Szülőházán két emléktábla emlékszik rá, utca és művelődési ház viseli nevét. Érthető tehát, hogy születésének 100. évfordulóján grafikával is megemlékeztek róla.

Amikor kerestem ezt a kisívet a Zempléni Múzeum által 1970-ben kiadott Fery életmű jegyzékben nem találtam meg, majd napirendre tértem a dolog felett.

Ez évben, miután a Borsod Megyei Múzeumi Igazgatóság kiadta „Fery Antal élete, munkássága, alkotásainak jegyzéke” című könyvet, ismét kerestem a Tóth Ede grafikát. Most sem találtam meg az alkotásjegyzékben. Találtam viszont 1943 évben két alkotást, mégpedig a 126. számú alkalmi grafikát „MOVE Könyvtár Putnok” és a 128. számú ex librist „Andok István könyve”. Azonnal rájöttem, hogy a két alkotás és a Tóth Ede centenáriumra készült alkotás között összefüggés van.

Rövid idő alatt sikerült néhány dolgot kideríteni. A MOVE (Magyar Országos Véderő Egyesület) sport és társadalmi nemzeti irányú egyesület a 30-as évektől 1944-ig működött Putnokon. Székhelyét ismerjük, de tevékenységéről írásos emléket eddig nem találtam. Andok István (1910-1990) tanár, közéleti személyiség, költő volt Putnokon. Vezette a református kórust és színjátszó kört, emellett irányította az Önképzőkört. Két kötetben jelentek meg versei Putnokon: Elégő Tavasz és Üzenet címmel. Tartalékos katonatiszt volt. A háború után mikor visszatért a fogságból, Bánrévére került tanárnak. Itt tanított 1957-ig. A forradalomban való részvétele miatt nem taníthatott tovább, ezért Miskolcon a Patyolat Vállalatnál helyezkedett el, ahol nyugdíjazásáig dolgozott.

Fery Antalhoz barátság fűzte, hogy ez mikor kezdődött nem derült ki, de a katonaévekhez kapcsolható. Fery Antalnak két kiállítás rendeztünk a Tompa Mihály Emlékbizottság

részeről egyet Gömörszőlösön, egyet pedig Kelemérben. Az ebben a témában folytatott, majd a későbbi levelezésben Fery Antal nem mulasztotta el, hogy ne érdeklődött volna Andok István felől.

Visszatérve a három grafikához:

A Tóth Ede centenárium évében 1944-ben a putnoki református és a katolikus színjátszó kör egyesítette erőit és előadta Falu rossza című darabot. Ez alkalomra készítették a levélzárót.

Andok István a MOVE egyesületben is tevékenykedett, valószínű ezért rendelték meg a MOVE könyvtár részére az alkalmi grafikát. Ugyancsak ekkor készült Andok István részére ex libris. Ezt a Zempléni Múzeum másolatban rendelkezésre bocsátotta, tehát bekerült helyi múzeumunk gyűjteményébe is. A Tóth Ede levélzáró megtalálható gyűjteményemben, de újabb vásárlással bekerült a múzeum gyűjteményébe is. Folyamatban van egy most felbukkanó példány megvásárlása is, ennek további sorsa még kialakításra vár. A MOVE könyvtár alkalmi grafikáját vagy másolatát még nem tudtam megszerezni, nincs meg Szerencsen sem. Ha valaki ebben tudna segíteni, nemcsak az én, hanem a városunk gyűjteményét is gyarapítaná.

Rácz Győző

Fery Antal
grafikája

Kass János tusrajza, P1

HÍREK

Lapzártakor kaptuk a hírt, hogy Pittmann László szombathelyi gyűjtőtársunk, novemberben váratlanul elhunyt. Emlékét megőrizzük.

A Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület 45. éves évfordulójára összeállított, s először Békésen bemutatott kiállítás ezúttal 2006. szeptemberében a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kőbányai Könyvtárában, az Artotékában került bemutatásra a fővárosi közönség részére, és okt. 18.-ig volt látogatható. 2007-ben további helyszíneken tekinthet meg az érdeklődők, erről tájékoztatni fogjuk olvasóinkat.

Tavaszy Noémi festő és grafikusművész kiállítása nyílt meg Kaposváron a Megyeháza Galériában 2006. október 24-én *Kóborlások* címmel. A Bartók Béla Emlékdíjjal kitüntetett művésznő kaposvári kiállítása nagy publicitást kapott, a sajtó több cikkben is beszámolt róla. Kiállításra került többek között a *Fából faragott királyfi*, a *Csodálatos mandarin*, a *Kékszakállú herceg vára* és több más népi ihletettségű Bartók-mű linómetszete, mint a *Csíki dalok* vagy a *Pásztornóta*. József Attila világa is több alkotásra ihlette; talán mert szintén ferencvárosi volt.

A budapesti csoport részére a szokásos első szerdai összejövetelen, mely a Mindenszentek ünnepe miatt novemberben 8-án került megtartásra, Horváth Hilda az Iparművészeti Múzeum munkatársa tartott nagy érdeklődéssel hallgatott előadást dr. berei Soó Rezső professzoról és az Iparművészeti Múzeum ex libris gyűjteményének fejlődéséről. Előadásában felvázolta azt a folyamatot, ahogyan a 20. század elején már ex libris kiállítást rendeztek a Múzeumban, továbbá ajándékozás és vásárlás révén megvetették az alapját egy nagyobb ex libris gyűjteménynek. Kiteljesítette ezt a folyamatot, amikor 1969-ben Soó Rezső botanikus professzor a Múzeumnak adományozta tekintélyes, több mint 60 000 darabos kisgrafika gyűjteményét, valamint az e témakörre vonatkozó szakirodalmi anyagot. A Soó-féle gyűjteményben több régi lap is volt a kortárs művészek lapjai mellett. Az állomány jelentős része mélynyomású technikával készült grafika volt.

A Múzeumban napjainkban is látható *Gyűjtők és kincsek c.* kiállításon látható néhány darab az említett adományozásból. Az anyag annakidején gondos katalogizálással került átadásra. Jelenleg folyik az állomány számítógépre vitele, melynek elkészülte után könnyebb lesz a keresés a lapok között, úgy művész, mint technika, mint téma szerint.

2007. tavaszán a Múzeum lehetővé fogja tenni, hogy egy alkalommal a KBK tagjai megtekinthessék az anyagot. Az időpont úgy kerül megválasztásra, hogy vidéki tagjaink is részt vehessenek azon.

2006-ban volt *Borsos Miklós* szobrászművész, grafikus 100. éves születésnapja.

*Borsos Miklós önarcképe
tusrajz, P1*

Borsos Miklós rézkarca, C3

Az ex libris gyűjtők és grafikusok 8. nemzetközi találkozója 2007 Malbork, Lengyelország

A 21. nemzetközi modern exlibris Biennálé szervezői szeretettel meghívják az érdeklődőket a 8. nemzetközi találkozóra, melyet 2007 június 1. és 3. között rendeznek meg a malborki kastélyban.

A szokásoknak megfelelően már jún. 1.-én de. 10 órától termet biztosítanak a cserék részére. A 21. Nemzetközi Exlibris Biennálé kiállítása 2.-án, szombaton kerül megnyitásra du. 5 órakor. A gyűjtők részére azonban a kiállítás már jún. 1.-én de. 11 és du. 7 óra között is megtekinthető lesz.

A szállodai szállásokat célszerű már 2007. ápr. 1 előtt lefoglalni.

További részletek megtudhatók a www.zamek.malbork.pl honlapon.

A meghívó szövege alapos tájékoztatást ad a szállodákról és azok árairól, felhíva a figyelmet, hogy azok 2007-ben kb. 10 százalékkal magasabbra várhatók.

A részt venni szándékozók jelentkezését 2007. május 10.-ig kérik a szervezők az alábbi címre: Bogumila Omieczynska, Muzeum Zamkowe Malbork, ul. Staroscinska 1. 82-200

Fery Antal
fametszetei, X2

W.A. MOZART
B.Ü.É.K. 1991
BÉRES FERENC

W.A. MOZART

LAPSZEMLE

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2006/2. számában a szerkesztő Klaus Rödel közöl méltató cikket az év elején elhunyt neves cseh művészlőr és gyűjtőről Miroslav Houráról, mintegy 700 lapos életművéből 10-nek képben történt bemutatásával is. Könyvismertetésükben a Mota Miranda által kiadott újabb exlibris-enciklopédia 7. kötete szerepel. Az írásból megtudjuk, hogy ebben a Vincze László-ról szóló cikket Leila Lehtiranta írta, akitől ugyancsak a kötetben még egy finn művész bemutatása is olvasható.

Az előbbi folyóirat 2006/3. számában a szerkesztő „színes” beszámolóját találhatjuk a Nyon-ban rendezett kongresszusról. Az előbbi jelzőt szó szerint kell érteni, ugyanis a cikket a résztvevők csoportjairól készült 10 színes felvétel is illusztrálja.

A cseh KNIZNI ZNACKA 3/2006. számában Ivan Panenka közöl megemlékezést a Pozsonyban augusztus 8-án elhunyt Igor Rumansky grafikusművészlőr. Egy cikk a Mozart emlékére készült ex librisek cseh nemzetiségű művészeit,

szám szerint hatnak munkásságát méltatja.

A THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 138. száma közli azokat a rézkarc-exlibriseket, melyeket Bando nevű alkotójuk a francia szimbolista költők (Baudelaire, Verlaine, stb.) emlékére készített. A cseh Odenhal 12 mélynyomású lapja kíséretében ír a lap a művészlőr. A közlés azért figyelemre méltó, mert európai művészlőr ritkán szoktak szót.

A SELCEXPRESS 65. számának szinte egész terjedelmét a Nyon-ban nagy sikerrel lefolyt kongresszus beszámolója teszi ki. Heinz Decker írásában olvashattunk a mintegy 300 résztvevővel, festői környezetben megrendezett találkozó eseményeiről, az ez alkalommal rendezett gazdag kiállítás-választékról, a résztvevőknek juttatott pompás kiadványcsomagról és a kirándulásokról. Méltó elismerése volt e teljesítménynek a svájci egyesület részére adományozott Zur Westen-érem. Gernot Blum ennek átadásakor elhangzott beszéde a lapszámban szintén megtalálható.

„Senki sem tökéletes” címmel több oldalon át közlik a résztvevők vélemény-nyilvánításait. A kisebb „bakik” (mint pl. a helyhiány) említése mellett ezek túlnyomó része az elismerés és köszönet hangján szól. Könyv-szemléjünkben örömmel olvastuk a nemrég megjelent Fery-alkotásjegyzék ismeretetését. A gyász hírek között bővebb adatokat találtunk Alma Petz osztrák gyűjtő elhunytának körülményeiről: A neves hölgy 83 éves korában július 28-án hunyt el, három héttel férje, Willi eltávoztása után.

Frank Yvo v. Damme
Op. 445 / X2 / 2006

A holland EXLIBRISWERELD 2006/3. száma *Ottmar Premstaller* cikkét közli a „Cossmann Iskola” címmel. Az osztrák szerző *Alfred Cossmann* (1870-1951) munkásságának ismertetése mellett kitér több osztrák kortársának (Ranzoni, Schimek, Teubel, stb.) az övével rokonítható tevékenységére. Egy másik írásból megtudtuk, hogy a holland exlibris-társaság, az Exlibris Wereld idén ünnepelte alapításának 60. évfordulóját. Ez alkalommal a tagok megkapták a „60 Exlibris” c. szín pompás kiadványt. A jubileumhoz lapunk is csatlakozik, a holland egyesületnek további sikeres munkálkodást kívánunk!

A magyar művészi élet illusztris havi folyóirata, a MŰÉRTŐ novemberi száma kisgrafikai vonatkozásokat tartalmazó cikket is közöl. *Dr. Ébli Gábor* egyetemi adjunktus „Civilek az építőklubban” c. írásában áttekinti a múlt század második felében Budapesten létrejött művészetbarát-szervezkedéseket, köztük a Kisgrafika Barátok Körét is. Részletesen ismerteti az Építők Műszaki Klubjában 11 éven át kifejtett, haladó jellegű művészetismertető tevékenységet. A kisgrafika többször szerepelt a klub programjában. *Dr. Semsey Andor* itt rendezte meg a főváros centenáriuma alkalmából a „Budapest a kisgrafikában” c. kiállítást, melyhez a klub részletes katalógust is kiadott. A cikk *Fery Antal*nak két, immár legendássá vált ex librisének, a Rembrandtot és Van Goghot ábrázoló fametszetek említésével végződik.

Egy, a csodálatos kenyérszaporítást ábrázoló mélynyomású kisgrafika bemutatásával arról kesereg cikkében a szerkesztő, hogy e bibliai jelenség példája nyomán nem sokasodnak a számítógépes, CGD grafikák a fiatal művészek és gyűjtők körében. A gazdagon illusztrált, 32 oldalas kiadványban (BOOKMERK, 21. szám) magyar vonatkozású írást nem találtunk, de mint kisgrafikai érdekességet idézzük a lapból *David Bekker* dokumentumértékű Hundertwasser-lapját.

Nikolaj Batakov

David Bekker

VAS NÉPE c. lap 2006 június 29. számában hosszabb cikkben ismerteti a nemrég megjelent *Fery Antal* alkotásjegyzéket. A cikk címe: „Szőlős és boros lapok. Fery Antal-bibliográfia: fába metszett kultúra, történelem.” A cikk megjegyzi, hogy a művész ex librisei szinte valamennyi jelentős katalógusban megtalálhatók. Külön kiemel néhány, szombathelyi megrendelő részére készített metszetet, így *Pittmanné Mikó Ildikó*, vagy a Szombathelyi Képeslapgyűjtők Egyesületének, illetve a Berzsenyi Könyvtár lapjait.

KÖNYVESPOLC

KOPASZ MÁRTA GRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE

Gyűjtötte, összeállította, szerkesztette:
Rácz Mária és Bakacsi Lajos Szeged, 2006

Bevezetésül néhány mondat az előzményekről:

A város díszpolgára, a szegedi képzőművészet Nagyasszonya életművéről kapott 1997-ben meggyőző képet az olvasó az ott megjelent KOPASZ MÁRTA című pompás kötetből. A *Laczó Katalin* szerkesztésében megjelent, 168 oldalas kiadvány áttekintette a neves grafikus múlt évszázadokban gyökerező családfáját, sikeres pedagógiai múltját, méltatta sok képpel is érzékeltetve sokoldalú festői, grafikus munkásságát.

A megnyerő külsejével is tekintélyt sugalló kötet hatását napjainkban még fokozza az az 52 oldalas könyvecske, mely KOPASZ MÁRTA GRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE címmel Szegeden 2006-ban látott napvilágot. A KBK Szegedi Csoportjának „motorjai” Rácz Mária és Bakacsi Lajos adatgyűjtésével létrejött mű hiányt pótol, mert az ezúttal az előző, említett kötetben tárgyalt, reprodukált grafikák teljes „leltárát” tartalmazza.

Az alkotásjegyzékben 87 ex libris adatait találjuk. Közülük a legkorábbi, az alkotó önarcképét ábrázoló könyvjegy 1939-ben készült, a legkésőbbi 2003-as dátummal szerepel. Így könyvjegyei hat évtized munkásságát érzékeltetik. Ezeket 55 alkalmi grafika követi, hangsúlyt kapva ezeken Szeged város műemlékei, kulturális életének főbb eseményei. Az alkotásjegyzék 41 szabad grafikai lap adataival zárul. Ezek között olyan közkedvelt sorozatok egyedeit találjuk, mint a Boszorkányok, vagy a Múzsák szegedi környezetbe varázsolt bájos nőalakjai. A lelkiismeretes adatgyűjtést tanúsító jegyzék adataival kapcsolatban mindössze az az észrevételünk merült fel, hogy néhány grafikánál a méret, többükön pedig a készítés éve hiányzik. (Ezek felderítése megtisztelő feladata lehet a jegyzék második kiadásának előkészítője számára.)

A kiadványban szereplő és az életmű mérföldköveinek is tekinthető 183 grafika tekintélyes teljesítmény, ha meggondoljuk, hogy a most 95 esztendő Kopasz Márta életművét ezeken kívül számtalan olajfólia festmény, egy sor tudományos értékű írás, évtizedes tanári munka fényesítette. Grafikai lapjain neki sikerült Szeged szellemiségét a legmeggyőzőbben megjeleníteni, így munkái sajátos, szuverén világot képviselnek napjaink művészetében. Jogos tehát róla szólván megemlíteni, hogy kitüntetéseinek felsorolása az említett, reprezentatív kötetben fél oldalt tesz ki.

Utoljára, de nem utolsó sorban kell megemlítenünk a kiadvány bevezető sorait, melyekben dr. Botka László polgármester köszönti a város eddigi egyetlen női díszpolgárát. Szavai mentesek a protokoll fogásaitól, írásában az ünnepektől iránti tisztelet és a napjainkban olyan ritka szeretet egyaránt megnyilvánul. Az új szegedi kiadvány a grafika becses forrásmunkája lesz, köszönet érte létrehozóinak!

A SZÉPSÉG ÜNNEPEI

Imolay Lenkey István képzőművészeti
kiállításokon elhangzott megnyitó beszédei

Soós Imre

Ezeket tartalmazza a mohácsi *Hegyibeszédeselek Baráti Társasága füzetek* című sorozatban megjelent negyedik *A szépség ünnepei Látásformáló tárlatok* című izlées kiadvány. Mint Rónaky Edimek, a kiadvány szerkesztőjének a bevezetőjéből kiderül, tagtársunkat évtizedek óta kéri fel különböző Baranya megyei tárlatok megnyitására. Nos, ezekből, a többnyire mohácsi, pécsi, bolyi galériákban elhangzott beszédekből olvashatunk pontosan egy tucatot, oly módon, hogy mindegyikhez egy színes vagy fekete-fehér illusztráció is társul. (A borítón afféle beköszöntőként pedig Szigeti Szabó Jánosnak a szerzőt ábrázoló kitűnő karikatúráját láthatjuk.)

E kiállítás megnyitók elsősorban azért érdekes olvasmányok, mert Imolay Lenkey István minden esetben belülről, saját személyiségén keresztül mutatja be, látja és láttatja a kiállított alkotásokat. Ezért aztán - attól függetlenül, hogy grafikákról, olajfestményekről, akvarellekről vagy éppen „laminált virágkompozíciókról” esik szó - mindegyik más és más. Mellőzi az egyébként ilyenkor szokásos életrajzi adatokat, pályaképet (vagy legfeljebb csak utal rájuk). Nem azok hosszas felsorolásával akarja bizonyítani a hallgatóság (esetünkben az olvasó) előtt, hogy értékes műalkotásokkal találkozunk, hanem azzal, hogy minden esetben az alkotói kifejezőmód sajátosságaira, egyediségére hívja fel a

figyelmet: a kompozíciós megoldásokra, a színek, a fekete fehér vonalak, vagy az offsetnyomással készült grafika kifejezési lehetőségeire, szinte beleélve magát - hol tartózkodó tárgyilagossággal, hol szuggesztívan (ilyenkor szinte látom magam előtt az ismerős gesztusait) az alkotói folyamatba. Széleskörű tájékozottsága, olykor egy-két, a képekhez kapcsolódó idézet, versrészlet is jó apropót jelent mondanivalójának kifejtésére.

Műelemzései olvasmányként is ezért élvezetesekek, nem beszélve arról, hogy nagy figyelmet fordít az alkotók különböző technikai eljárásainak bemutatására is. Sokoldalúan szembesíti az ihletadó látvány, azaz a valóság és annak képi megformálásának lehetőségeit, eredményeit, jelentését. *Szigeti Szabó József* grafikáiról pl. így ír: „Néhány vonallal felvázolt és a tisztaságot s az életigenlést jelképező szüzlány-alakzatai megszelídítik az elmúlásra, az emberi élet végességére figyelmeztető maszkos figuráit. Ahogy az élet és a halál ellentmondásosságát és egybetartozását a kétféle szimbolikus alak együtt-szerepeltetésével fogalmazza meg, úgy állítja a világmindenség csodái és hatalmassága mellé a kicsike embert, aki azonban szeretné megtalálni saját küldetését s kozmosz titkainak kutatásában.” A grafikusoknál maradván még csak egyetlen idézet. *Takács Dezső* aki számos ex librist is készített, baranyai és pécsi templomokat ábrázoló művei kapcsán így ír a művészet teremtő lényegéről: „... grafikai azonban nemcsak évszázados épületeket s azokhoz kapcsolódó lelki-szellemi értékeket közvetítenek a látvány erejével, hanem ezeknek az értékeknek jelenlétével összekapcsolnak minket a templomépítő, hazát teremtő, a gazdasági életet megalapozó őseinkkel, akik valamit tudtak arról, hogy áldozatvállalásuk a jövőt munkálja. Ez az áldozatvállalás ad lehetőséget arra, hogy mi hozzájuk kapcsolódjunk, s ugyanakkor felelőssé tesz bennünket az utánunk következő generációk jövőjéért.”

E lényegre törő, láthatjuk, olykor a bemutatott műveken is túlmutató megnyitók olvasásakor a következő művészekkel (többel mint tizenkettővel, mert voltak közös tárlatok is) ismerkedhetünk meg:

Szigeti Szabó János, Boris Salamaha, Molnár István Gábor, Rita Rössler és Franz-Georg Rössler, Takács Dezső, Horváth Zoltán Jenő, Takács Ferenc, Vata Emil és Vata Enikő, Kutiné Unyi Zsuzsanna, Szabó László István, Balász Balázs Kolos, Kedves János.

A megnyitó beszédek közreadása természetesen nemcsak megismerésükhöz, hanem be- és elfogadásukhoz is jóízű kalauz, forrásmunka. Bízom benne, hogy a bemutatott alkotók további munkásságához is biztatás nyújt.

A kiadvány akár a sorozat előző kötetei kifogástalan tipográfiai kivitelezésben (a technikai munkatársak: *Ádám Miklós* és *Ujvári Zsolt*) jelent meg, s mint a Hegyibeszédek Baráti Társaságának alapító tagjai ajánlása alapján olvashatjuk, Imolay dr. Lenkey István 65. születésnapjára. A jeles évfordulón egyesületünk nevében is őszinte szívvel gratulálunk a szerzőnek és a Baráti Társaságnak, mely utóbbiról egyértelműen kiderül, hogy nem csak (hegyi)beszédesekek, hanem cselekednek, mi több, alkotnak is. Ehhez az alkotó munkához (is) kívánunk a szerzőnek és Társaságnak sok örömet.

Arató Antal

Vertel József rézmetszete, C2

Frans van der Wee (NL) fametszete, X2

PÁLYÁZAT

Kiállítási felhívás

Szent László, a lovagkirály

Az ARTOTÉKA (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kőbányai könyvtára, 1102 Budapest, Szent László tér 7-14) és a KBK Egyesület kisgrafikai pályázatot hirdet az Árpád házi szentek körébe tartozó Szent László királyunk emlékére. A pályázati anyagból rendezett kiállítás a 2007 júniusában Szent László Napok alkalmából kerül bemutatásra a Pataky Művelődési Központban lévő ARTOTÉKA-ban.

A kiállításra elsősorban a Kárpát-medencében élő magyar alkotók anyagát várjuk, de a pályázat nyilvános, tehát külföldi művészek szintén részt vehetnek azon. A tervek szerint szerepeltetnénk a már nem élő művészelődök lapjait is, ezért ugyanúgy várjuk a gyűjtőtársak jelentkezését.

Tematikus pályázatról lévén szó, csak Szent László életével, személyével kapcsolatos motívumok, utalások szerepelhetnek a lapokon. Műfaji megkötés nincs, tehát ex libris, in memoriam vagy hommage lap és illusztráció egyaránt elfogadott. A munkák készülhetnek hagyományos sokszorosító grafikai eljárásokkal, illetve számítógépes eljárással. Méreteket tekintve a nyomóforma ne haladja meg az A5-ös formátumot (21 x 15 cm), a nyomat férjen rá egy A4-es méretű papírra. A számozott és aláírt grafika hátoldalán kérjük az alkotó nevét nyomtatott betűvel feltüntetni.

A grafikákat három példányban kérjük leadni. Ezekből egy egy marad az ARTOTÉKA illetve a KBK Egyesület archívumában, egyet pedig tablóra rögzítve állítunk ki.

A kiállításon való részvétel a feltételek elfogadását is jelenti egyúttal. A résztvevők a kiállításról értesítést kapnak, illetve a Kisgrфика újságban olvashatnak arról részletesebben.

A gyűjtők anyagát a tárlat végeztével visszapostázzuk, a kortárs alkotók munkáit igény szerint másutt is bemutatjuk.

Az alkotásokat 2007. április 30-ig kérjük postázni a szervezők címei közül valamelyikre:

Kerékgyártó László, 1085 Budapest, József körút 63.

Ürmös Péter 1114 Budapest, Fadrusz u 26/A.

A borítékra kérjük ráírni: ARTOTÉKA-KBK PÁLYÁZAT

**EX LIBRIS
DR. MAKKAI L.**

Kékesi László
linómetszete, X3

Ex libris pályázat Olaszországban

Az Abruzzo és Piedmont régióban működő Museo Ex Libris Mediterraneo Ortoga, ex libris pályázatot hirdet az *Assotiation Solstizio d'Estate Festival dei Saperi e dei Sapori Onlus* szervezésében. A pályázatot nemcsak ex librisre, de rövid elbeszélésekre is kiírták.

Az ex libris pályázatra bármely országból részt lehet venni.

Az ex libris témája „az erdő fantasztikus és mágikus világa”, melyet a Piroska és a gonosz farkas meséje inspirál.

A grafikák legnagyobb mérete 13x9 cm. Lehet mélynyomás, litográfia vagy magasnyomású technika is. Az ex librisnek vagy a „Solstizio d'Estate”, vagy élő személy nevére szólnak kell lenni. Az elbírálásnál fő szempont a grafikai és kalligráfiai minőség lesz.

A pályázati díjak:	1. díj: 800 euro.
	2. díj: 700 euro
	3. díj: 600 euro
	4. díj: 500 euro
	5. díj: 400 euro
	6. díj: 300 euro

Az ex libriseket 5 eredeti és aláírt példányban kell beküldeni, legkésőbb 2007. március 15.-ig; az alábbi címre: **Concorso Internazionale Il bosco stregato, via Lupiano, 7. 12050 Bosia (CN) Olaszország.**

Mellékelni kell a művész teljes nevét, címét, esetleg e-mail címét.

Rövid életrajzot, az alkalmazott technikát.

A beküldött anyagot nem küldik vissza. A válogatott anyag a torinói „Salone del Libro”-nak kerül átadásra és kiállításon lesz bemutatva Piedmontban és Abruzzóban 2007 május és november között.

Részletesebb információk: www.boscostregato.com honlapon.

A szervezők e-mail címe: info@boscostregato.com

EGYESÜLETI HÍREK

Egyesületünk a tagdíjat (melynek fejében tagjaink a KISGRAFIKA folyóiratot is kapják) 2007 évben is belföldi tagjainknak az eddigi 1500Ft-ban, külföldieknek pedig szintén az eddigi 30 euróban határozta meg. Az egyre nehezebb gazdasági helyzet miatt kérjük a tagdíjakat már az első negyedév folyamán befizetni.

*Aldott Karácsonyt,
boldog Új Évet kívánunk
kedves olvasóinknak!*

SUMMARY

L. Palásthy: Galaxy of ladies

Three artists exhibited their work in group at Somogyi Library, Szeged. The exhibition was inaugurated by Lajos Tandi.

L. Palásthy, József Zenei: Exhibition of Árpád Salamon's works

It was also at Somogyi Library in Szeged where the exhibition of Árpád Salamon from Slovenia had been arranged.

Gyula Köhegyi: Péter Varga's "Writing, picture, book"

Péter Varga has shown his graphics with the above title at Artotéka, Budapest. The article appreciates the artist's professional career and the exhibits.

Zoltán Király: Curiosities from Antal Fery's studio

The graphical pieces listed here are not included in the artist's recently published catalogue raisonné. These were left unnumbered because the artist had not deemed them remarkable enough or may have been omitted by chance.

Letters to the Editor from Dezső Egervölgyi and Győző Rácz

Egervölgyi specifies the pieces of Fery's graphical works related to István Széchenyi, a prominent nineteenth-century statesman, while Rácz describes the plates representing town Putnok.

News, reviews, bookshelf, competitions

AUSZUG

Lajos Palásthy: Damenkränzchen

Die Ausstellung von drei bildender Künstler aus Szeged wurde in der Somogyer Bibliothek (Szeged) eröffnet. Lajos Tandi hat die Ausstellung geöffnet.

Lajos Palásthy József Zenei: Ausstellung von Árpád Salamon

Auch in Szeged in der Bibliothek Somogyi wurde eine Ausstellung des Graphikers Árpád Salamon aus Slowenien veranstaltet.

Gyula Köhegyi: Péter Varga: Schrift, Bild, Buch

Mit diesem Titel hat Péter Varga seine graphische Werke in Artotéka Budapest ausgestellt. Der Artikel macht den Lebenslauf und die ausgestellten Werke des Künstlers bekannt.

Zoltán Király: Die interessantesten Stücke aus der Künstlerwerkstatt von Antal Fery

Es werden die in der vor kurzer Zeit erschienenen Opusliste nicht angezeigte graphische Werke bekanntgemacht, der Künstler hat nicht der Opusliste würdig gehalten oder sind sie zufällig ausgeblieben.

Leserbriefe: Briefe von Dezső Egervölgyi und Győző Rácz

Dezső Egervölgyi schreibt über die auf Széchenyi bezogene Blätter von Antal Fery, Győző Rácz macht die auf Putnok bezogene Graphiken bekannt.

Nachrichten, Presseschau, Bücherregal, Preisausschreibungen.

RÉSUMÉ

Dans la Bibliothèque Somogyi de Szeged fut organisée sous le titre „Couronne de dames” l'exposition de trois femmes artistes habitants dans la ville mentionnée. Nous publions l'article de *Lajos Palásthy* sur cet événement où les créations de MM *Márta Kopasz*, *Piroska Papp* et *Anna László* furent présentes. L'auteur cite dans l'article les passages du discours d'inauguration de *Lajos Tandi*.

Pareillement la même Bibliothèque a présente les créations d'*Árpád Salamon* artiste vivant à Slovenie. L'article du double messieurs *Palásthy Zenei* fait connaître la carrière artistique et créations y exposées de l'artiste.

Dans l'ARTOTÉKA, célèbre librairie de Budapest furent présentées les oeuvres de *Péter Varga*. L'article de *Gyula Köhegyi* analyse les créations y exposées.

Dans son article *Zoltán Király* écrit sur telles créations d'*Antal Fery* qui ne sont pas mentionnées dans la liste des oeuvres de l'artiste récemment publiée.

Nous publions deux lettres de nos lecteurs: L'une traite les créations d'*Antal Fery* qui s'occupent de la vie et activité d'*István Széchenyi*. L'autre fait connaître les petites gravures en connexion avec la ville hongroise PUTNOK.

Rubriques ultérieures: Nouvelles, Revue de presse, Bibliophile.